

Betekenisvol en leerling- gestuurd leren met VAL junior!

Karlijn Brouwers en Han Grosfeld

VAL junior is een innovatief onderwijsconcept dat het mogelijk maakt dat leerlingen interactief, betekenisvol en autonoom leren in een virtuele omgeving. Virtuele sessies worden bij VAL junior afgewisseld met fysieke bijeenkomsten in de klas. VAL junior stimuleert, motiveert en sluit aan bij de opvattingen van het sociaal-constructivisme. VAL junior sluit ook aan bij de dynamische en interactieve manier waarop de kinderen van nu willen leren. Kinderen leren bijvoorbeeld het meest als ze elkaar iets uitleggen. VAL junior sluit hierbij aan. VAL junior is een instrument waarmee scholen kunnen werken aan het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen, waarmee scholen zich op een innoverende manier kunnen profileren en waarmee scholen de moderne technologieën en de nieuwe, sociale media optimaal en functioneel kunnen inzetten in het onderwijs.

Samenlerend produceren

VAL junior is voortgekomen uit het didactische concept 'Virtual Action Learning' (VAL), dat al tien jaar succesvol

wordt toegepast bij bedrijfsopleidingen en in het hoger onderwijs. Dit concept is ontwikkeld door het innovatie- en trainingsbureau Citowoz. Trefwoorden zijn: leren van en met elkaar, vraaggestuurd leren, peer-feedback, betekenisvolle interactie, virtuele sessies in een elektronische leeromgeving, afgewisseld met groepssessies. Samenlerend produceren is het motto. *Samenlerend* omdat we leren van en met elkaar, elkaar feedback geven, inzicht hebben in elkaars portfolio's et cetera. *Produceren* omdat de leeractiviteiten steeds gericht zijn op het maken van leerproducten. Dat doe je uiteindelijk individueel: je bent zelf verantwoordelijk voor je eigen leerproces en je leerproduct.

Citowoz en Edux vinden elkaar

Citowoz is eigenaar van het innoverende VAL concept. Edux onderwijsadvies is dé expert op het gebied van onderwijsontwikkeling en wil een belangrijke bijdrage leveren aan het creëren van een kansrijke toekomst voor kinderen en jongeren. De combinatie van deze twee ambitieuze, innovatieve organisaties én de behoeften van het hedendaags onderwijs heeft geleid tot de ontwikkeling van VAL junior. In VAL junior is het didactische concept Virtual Action Learning vertaald naar het primair onderwijs.

De modules van VAL junior

De school start met de basismodule van VAL junior. Deze basismodule bevat een inhoudelijk thema (een krant maken voor treinreizigers). Daarnaast heeft deze module tot doel de leerlingen vertrouwd te maken met de stappen en de cyclus van VAL junior. In de basismodule is daarom de docentsturing sterker: de stappen worden toegelicht tijdens groepsbijeenkomsten en de kinderen maken zich deze stappen eigen. Zo wordt tijdens deze module het accent steeds meer verlegd van docentsturing naar leerlingsturing. Ze leren om steeds meer verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leerproces en het eigen leerproduct.

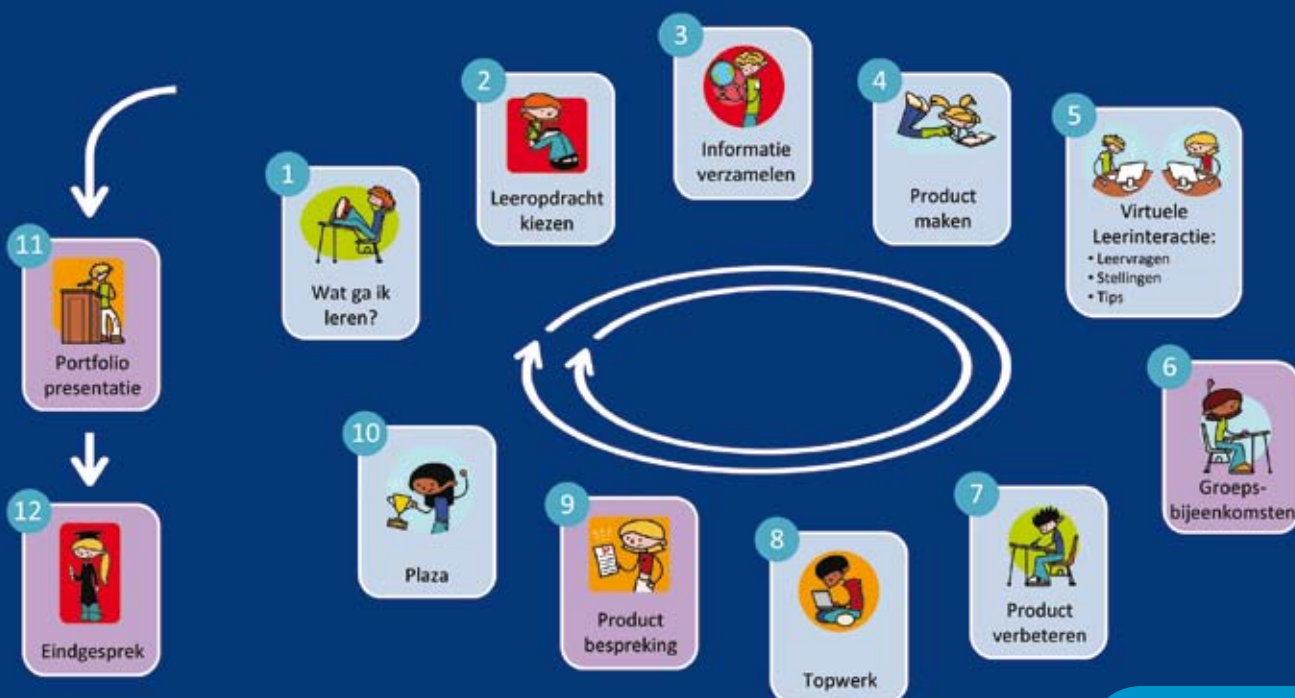
Na de basismodule kunnen de leerlingen in hoge mate zelfstandig aan de slag met de vervolgmodes van VAL junior. Er is inmiddels een module ontwikkeld voor groep 8 en een voor hoogbegaafde leerlingen. De basismodule wordt momenteel (januari-februari 2010) uitgezet op twee scholen. In maart en april kunnen de modules voor de hoogbegaafde kinderen (op de ene school) en voor groep 8 (op de andere school) verzorgd worden. Meer informatie over deze prototypes leest u op pagina 23. In de maak zijn verder modules voor de groepen 5, 6 en 7 en een module voor thuisgebruik in een Engelstalige en Nederlandstalige versie (Val junior Home Edition en VAL junior Thuiseditie).

Een module van VAL junior bestaat uit 8 sessies van 3 uur. In de basismodule vindt één uur hiervan in de klas plaats en leren de kinderen de cyclus hanteren. De andere twee uren per sessie kunnen worden ingevuld tijdens het zelfstandig werken, tijdens de pauze, na schooltijd, thuis of eventueel op een ingeroosterd moment. De school kiest zelf de intensiteit van de module. Bijvoorbeeld één sessie per week, of uitgespreid over een langere periode.

De cyclus van VAL junior: het leerproces in 12 stappen

De stappen worden deels uitgevoerd in de VLC (de 'virtual learning community') en deels tijdens groepsbijeenkomsten. Dit laatste geldt voor de stappen 6, 9, 11 en 12. Wat houden deze 12 stappen in?

- 1 Leerlingen kiezen aan welk leerdoel ze willen gaan werken (VAL junior Basis heeft als onderwerp: *een krant voor treinreizigers maken*, een leerdoel is dan bijvoorbeeld 'creatief schrijven' of 'een krantenpagina opmaken')
- 2 Ze kiezen een leeropdracht die bij het gekozen leerdoel hoort (bijvoorbeeld 'Een interview afnemen en uitschrijven')
- 3 Leerlingen verzamelen informatie door documenten en websites in de community te bekijken en gaan zelf op zoek naar informatie
- 4 Met de informatie die ze hebben geselecteerd maken de leerlingen een eerste versie van hun product
- 5 Leerlingen stellen leervragen en beantwoorden de leervragen van andere leerlingen, beargumenteren stellingen, plaatsen hun product in hun portfolio en geven tips bij de producten van anderen. Dit heet virtuele leerinteractie
- 6 De inhoud van de groepsbijeenkomst wordt mede bepaald door deze interactie. De leerkracht gaat bijvoorbeeld in op gestelde leervragen of geeft uitleg over een onderwerp waar de leerlingen moeite mee hebben
- 7 De nieuwe informatie die de leerlingen hebben gekregen uit de virtuele leerinteractie en de groepsbijeenkomst gebruiken ze om hun product verder te verbeteren
- 8 Leerlingen dragen hun verbeterde product in de VLC voor bij Topwerk. Hier waarderen ze elkaars producten op een aantal criteria. Het product dat als beste wordt gewaardeerd komt bovenaan te staan
- 9 De leerkracht bespreekt de producten die het hoogst zijn geëindigd bij Topwerk

- 10 Als de leerkracht de kwaliteit als voldoende beoordeelt (valideert) kan het besproken product op een Plaza worden geplaatst. Een Plaza is een plek waar de producten van leerlingen publiekelijk tentoon worden gesteld, zoals bijvoorbeeld een (school)website, digibord of muurkrant

Met iedere leeropdracht doorlopen de leerlingen deze leer-cyclus van 10 stappen. De volgorde staat niet vast. De leerling kan bijvoorbeeld beginnen met het geven van tips aan anderen voordat hij zijn eigen product maakt.

- 11 Aan het eind van de module is er een portfoliopresentatie. Alle leerlingen presenteren wat ze in de module hebben gedaan en wat ze ervan hebben geleerd
- 12 Na de portfoliopresentatie reflecteren de leerkracht en de leerlingen gezamenlijk op het leerproces

Uitgangspunten van VAL junior

VAL junior sluit aan bij de kerndoelen en kan worden ingezet ter vervanging van bestaande methoden. Uitgangspunt is het sociaal-constructivisme: nieuwe kennis opbouwen door verantwoordelijk te zijn voor het eigen leerproces, concrete leervragen te stellen, te leren van elkaar en bezig te zijn met uitdagende opdrachten.

VAL junior houdt rekening met verschillende leerstijlen en met meervoudige intelligentie. Sommige kinderen doorlopen de stappen in de cyclus graag stap voor stap, andere kijken misschien graag in de portfolio's van andere leerlingen, stellen eerst leervragen of gaan zich eerst inlezen in boeken of op internet. De vorm van de leeropdrachten verschilt (collage, gedicht, artikel, foto, berekening). De kinderen kiezen zelf wat het best bij hen past. Dit stimuleert de motivatie en de eigen verantwoordelijkheid.

De Virtual Learning Community (VLC) is het online, besloten podium waar de virtuele leerinteractie plaatsvindt (tips geven, leervragen stellen en beantwoorden, stellingen plaatsen, elkaars producten waarderen). Ook de leerdoelen en leeropdrachten staan er, belangrijke documenten en relevante websites, de portfolio's van de andere leerlingen zijn er in te zien.

In VAL junior worden de virtuele bijeenkomsten afgewisseld met fysieke bijeenkomsten in de groep. Omdat dan de cyclus nog 'aangeleerd' moet worden, zijn die er wat meer in de basis-module. Deze bijeenkomsten sluiten naadloos aan bij de virtuele leeractiviteiten en maken vraaggestuurd onderwijs mogelijk.

De leerdoelen zijn altijd zo geformuleerd dat de kinderen werken voor een bepaalde doelgroep. Bijvoorbeeld 'Een krant voor treinreizigers'. De opdrachten van de kinderen worden daardoor in een ander perspectief geplaatst. Hierdoor worden ze gedwongen anders en dieper over het onderwerp na te denken. Het maakt de opdracht ook functioneler.

VAL junior versterkt de inter- en intrapersoonlijke vaardigheden. Leerlingen helpen elkaar in het leerproces. Leerlingen oefenen vaardigheden zoals luisteren, communiceren en elkaar helpen. Leerlingen worden tevens gestimuleerd te reflecteren op hun eigen producten en leerproces.

Edux gaat voor VAL junior

Wat Edux betreft sluit het VAL-concept heel goed aan bij het motto Vernieuwend leren, leren vernieuwen. VAL junior biedt immers een vernieuwende leervorm, die uitstekend past bij het concept van vernieuwend leren zoals dat door Edux is neergelegd in het Eduxmodel Vernieuwend Leren (EVL). Met dit model én met het VAL concept helpt Edux scholen graag om te leren vernieuwen: om het onderwijs te positioneren, een impuls te geven en verder op weg te helpen.

Twee prototypes: enthousiaste leerlingen bij de start van VAL junior

De prototypes worden momenteel uitgevoerd op de Jeroen Boschschool in Roosendaal (hoogbegaafde kinderen groep 6 en 7) en de Joannesschool in Oud-Gastel (groep 8). Beide scholen zijn nog bezig met de basismodule. Uit de ervaringen met VAL junior tot nu toe blijkt dat leerlingen met veel enthousiasme aan de slag gaan in de community. De leerlingen vinden hier vrij vlot hun weg in. Ze loggen veel in, zowel thuis als op school, en maken gebruik van het platform waar ze elkaar berichten kunnen sturen. In het prototype van VAL junior voor groep 8 gaven vrijwel alle leerlingen direct al tips op elkaars producten. De leerlingen uit groep 6 en 7 deden dit nog niet. Zij bleken alleen de

componenten in de community te gebruiken die in de bijeenkomst aan de orde zijn geweest.

Zowel de leerlingen als de leerkrachten zijn enthousiast en vinden het leuk en leerzaam om te werken in de community. Soms vinden de leerkrachten het nog wel moeilijk om in de community te werken. Ze moeten zelf immers ook wennen aan de knoppen en aan de werkwijze van VAL junior. Ook moeten de leerkrachten eraan wennen dat de community zo transparant is. Ze zien precies wat de leerlingen doen of juist niet doen. Hierdoor leren ze veel over de leerprocessen van hun leerlingen. Ook de leerlingen moeten nog wennen aan het zelf zoeken van informatie en het gebruiken van de componenten van de community. Je merkt al wel (na 3 sessies!) dat het werken in de community steeds meer eigen wordt.

Positieve feedback van directeuren

Edux heeft met een twaalfstal directeuren van basisscholen aan tafel gezeten om VAL junior kritisch te bespreken. Ook hebben zij daadwerkelijk aan de computer kennis gemaakt met de VLC (de community). De deelnemers waren enthousiast! Aan hen is de vraag gesteld wat zij van het concept vinden en of de didactiek hen aanspreekt. Enkele uitspraken:

- “De autonomie die het kind krijgt voor het eigen leerproces spreekt enorm aan, net als de link met de sociale media zoals Twitter, YouTube, MSN enzovoorts.”
- “Een didactiek die de leerling centraal stelt en leerlinggestuurd onderwijs mogelijk maakt. Dit zie je maar amper in andere elektronische leeromgevingen. Daar is steeds sprake van een docentgestuurd onderwijsproces.”
- “De uitdaging zit er niet alleen in voor de kinderen van de bovenstroom, maar voor alle kinderen. Voorwaarde is wel dat de infrastructuur van de school aan een aantal eisen moet voldoen, zoals: voldoende computers, goede internetverbinding et cetera.”
- “We moeten eraan werken dat de leerkrachten voldoende vaardig zijn om een dergelijk concept toe te voegen. Zowel qua didactische als qua ICT-vaardigheid.”
- “Ook de kinderen hebben vaardigheden nodig en moeten voldoende cognitief rijp zijn om aan VAL junior te beginnen.”

Han Grosfeld is adviseur Vernieuwend Leren bij Edux Onderwijsadvies. **Karlijn Brouwers** is adviseur Jonge Kind bij Edux Onderwijsadvies. Zij werkt tevens als onderwijskundige bij CitoWoz.

Literatuur

- www.fredcavazza.net
- www.citowoz.nl
- www.valjunior.nl
- www.virtualactionlearning.nl
- Virtual Action Learning, een opleidingsconcept over Samenlerend produceren met ICT / J. Baeten. – Breda : Citowoz, 2009